

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА ТРАНСКОРДОННОГО РЕГІОНУ

З посиленням темпів європейської інтеграції України, а також завдяки особливій увазі європейських урядів і громадськості до екологічних характеристик країн-партнерів, важливості набувають питання фінансового забезпечення охорони навколишнього природного середовища (ОНПС) транскордонних територій.

Організація належного фінансування якісно нових засад використання, збереження, покращення та охорони природних ресурсів потребує запровадження нових, нетипових, нетрадиційних підходів. Йдеться про наближення, прив'язаність механізму фінансування потреб природи до конкретної території, споживача ресурсів природи, встановлення пріоритетних напрямків фінансування, проведення ряду непопулярних заходів [1, С. 45].

Програми та заходи у сфері охорони навколишнього природного середовища та раціонального використання природних ресурсів повинні підтримуватися відповідним фінансуванням, джерелами якого є кошти місцевих бюджетів, банківські кредити, іноземні інвестиції, плата за використання природних ресурсів, штрафи за забруднення тощо.

Серед джерел фінансування природоохоронних заходів бюджетним законодавством України визначені кошти фондів ОНПС, що формуються за рахунок сплати екологічного податку (45 % до держфонду, 30% до обласного та 25% до місцевих фондів ОНПС) та грошових стягнень за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища внаслідок господарської та іншої діяльності (30 % до держфонду, 20 % до обласного та 50 % до місцевих фондів ОНПС) [2].

Фінансування заходів щодо ОНПС у Волинській області здійснюється з державного та місцевих бюджетів, цільових фондів ОНПС, власних коштів підприємств, установ та організацій та залучених коштів [3].

Аналіз даних Головного управління статистики у Волинській області показує, що щорічні поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища мають позитивну тенденцію до збільшення. Так, у 2013 р. даний показник зріс на 6,8 % порівняно з попереднім роком, у 2014 р. – на 5,9 %, у 2015 р. – на 34 %, у 2016 р. – на 4,9 %, у 2017 р. – на 33 %, у 2018 р. – на 28,4 %. У структурі витрат за напрямками у 2018 році переважають витрати на очищення зворотних вод – 52 %, 25,7 % витрат припадає на збереження біорізноманіття і середовища існування, 20,8 % – на поводження з відходами, 0,8 % – на охорону атмосферного повітря і проблеми зміни клімату, 0,5 % – на інші напрями природоохоронної діяльності, 0,2 % – на захист і реабілітацію ґрунту, підземних і поверхневих вод [4].

Аналізуючи динаміку капітальних інвестицій на ОНПС Волинської області за 2012-2018 рр., можемо відзначити, що у 2013 р. даний показник зменшився на 57,2 % порівняно з попереднім роком. Така ситуація пов'язана із наростанням кризових явищ в економіці України, загостренням соціально-економічної та політичної ситуації. Починаючи з 2014 р. спостерігається певне поживлення, зокрема, капітальні інвестиції на охорону навколишнього природного середовища зросли на 13 % порівняно з попереднім роком, у 2015 р. – на 35,7 %, у 2016 р. – на 50,4 %, у 2017 р. та 2018 р. – на 44,8 %. У структурі капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища Волинської області у 2018 р. переважають інвестиції на очищення зворотних вод – 60,1 %. 35,1 % інвестицій припадає на поводження з відходами, 3,2 % –

на збереження біорізноманіття і середовища існування, 0,7 % – на охорону атмосферного повітря та проблеми зміни клімату, 0,6 % – інші напрями природоохоронної діяльності, 0,3 – на захист і реабілітацію ґрунту, підземних і поверхневих вод. Хоча у 2012 р. переважали інвестиції на охорону атмосферного повітря та проблеми зміни клімату [5].

З метою вирішення екологічних проблем Люблінського воєводства необхідним є формування екологічної політики, а саме охорона природної спадщини, раціональне використання природних ресурсів, збереження екосистем та забезпечення екологічної безпеки навколишнього середовища. Це реалізується за допомогою відповідних програм, зокрема: програми охорони навколишнього середовища Люблінського воєводства, плану поводження з відходами, програми водного господарства, створення певних водних запасів та програми охорони повітря в міських конгломератах.

Фінансова діяльність Воєводського фонду ОНПС та управління водними ресурсами у Любліні здійснюється шляхом надання доплат, інвестиційних видатків, оплати кредитів, здійснення витрат на обслуговування офісу тощо. Динаміка видатків Воєводського фонду ОНПС та управління водними ресурсами у Любліні не є стабільною, в одні роки видатки збільшувалися, а в інші зменшувалися. Так, у 2015-2016 рр. даний показник зменшився на 35,4 % та на 28,4 % відповідно, у 2017-2018 рр. спостерігаємо збільшення на 2,3 % та 43,8 %. Така ситуація, очевидно, пов'язана з погіршенням стану довкілля даного регіону [6].

Таким чином, фінансування охорони навколишнього природного середовища транскордонного регіону Україна та Польща здійснюють самостійно на власній території. На нашу думку, необхідно реалізовувати спільне фінансування, оскільки позитивні результати будуть спостерігатися лише при застосуванні інтегрованого управління природними ресурсами, тобто при тісній транскордонній співпраці між регіонами, що дасть змогу раціонально використовувати та здійснювати ефективне управління охорони навколишнього природного середовища.

Список використаних джерел:

1. Щурик М. Фінансове забезпечення екологічної складової сталого розвитку природних ресурсів. *Економіст*. 2012. № 8. С. 43–47.

2. Звіт про виконання Регіональної екологічної програми «Екологія 2016-2020» у 2018 році. URL: <https://voladm.gov.ua/article/zvit-pro-vikonannya-regionalnoyi-ekologichnoyi-programi-ekologiya-2016-2020-u-2018-roci1/>

3. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища у Волинській області за 2017 рік. URL: https://menr.gov.ua/news/32893.html?fbclid=IwAR3iAgY_0rbRsWb8XxYjooPxrnl1lunaoPR8.

4. Поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища за видами природоохоронних заходів (2006-2018 роки). URL: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>

5. Капітальні інвестиції на охорону навколишнього природного середовища за видами природоохоронних заходів (2006-2018 роки). URL: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>

6. Sprawozdanie z działalności WFOŚiGW w Lublinie za 2018 r. URL: http://www.wfos.lublin.pl/materialy/_upload/sprawozdanie/sprawozdanie_za_2018.pdf.